

ЗМІСТ

ПОЧАТОК	7
Вступ	9
САДИ СЕРЦЯ МУДРОГО І ЛИХОГО	19
Зачин	21
САД БІЛЯ ДОМУ	41
УЧНІВСТВО В САДУ	69
УЧНІ САДІВНИКА	93
ІСТОРІЇ ТА КАЗКИ САДУ	129
СКАЗАННЯ ПРО МІСТО КИЇВ	167
Зачин	169
У САДУ	187
ОПІСЛЯ	253

сади софії

Пустельник жив у глибокій самотині. Він кожного дня при сході сонця входив у просторий сад. У саду жила прекрасна й надзвичайно лагідна пташка. Він зацікавлено дивився на дивні властивості отої пташки, веселився, ловив і так непомітно проводив час. Пташка, навмисне близько сідаючи, забавляла його й, здавалося, тисячу разів могла бути в руках, та не вмів її ніколи спіймати. «Не сумуй про це, друже мій, – сказала пташка, – що спіймати не можеш. Ти будеш вік мене ловити для того, щоб ніколи не спіймати, а лиш забавлятися». Якимось до нього приходить його друг. Після привітання почалась дружня бесіда.

«Скажи мені, – запитує гість, – чим ти у дрімучій твоїй пустелі потішаєшся? Я б у ній помер від нудьги ...» Та пустельник: «Скажи ж ти спершу, що тебе веселить у співжитті? Я би в ньому помер від суму...» – «Моїх забав три джерела, – гість відповів, – 1) подаю моїм домашнім і чужим посильне благодіяння; 2) добрий стан здоров'я; 3) приємність дружнього співжиття...» – «А я, – сказав пустельник, – маю дві забави: пташку і початок. Я пташку завжди ловлю, та ніколи не можу її спіймати. Я маю шовкових тисячу й один фігурний вузол. Шукаю в них початку й ніколи розв'язати не можу...»

Г. Сковорода

с а д и с о ф і ї

гармонія, співмірність. Іншими словами, архітектура прагне до божественного, аби піднести людину до неба, з'єднати спорудою землю і небо. А що і з чого споруджується – неважливо: зі співвідношення сил, речей, каміння, думок ... Недарма в масонів Бог – Верховний архітектор, а ми звично говоримо: «архітектура Людства», «архітектура комп'ютерів», «архітектура безпеки», «архітектура книги».

Уже останнім часом, по багатьох роках після отримання диплома архітектора, а згодом і вчених ступенів, я усвідомив глибоке значення архітектури Саду.

А як я, городянин, книжник та теоретик, намагаюся стати на Шлях Саду? Звідки це все виникло? Адже, як говорить методологічна максима, чого не було на початку, того не буде і наприкінці.

Ось як сьогодні я цей початок згадую й усвідомлюю, звичайно, не вповні та викривлено. Але так мені бачиться зараз мій шлях до саду та шлях саду в мені.

У перші роки між нашим двором та територією Софійського заповідника не було паркану. Його звели пізніше з червоної цегли, із фігурним завершенням у вигляді керамічних українських «посудин-куманців» (сьогодні цього завершення вже немає). А в заповіднику була експериментальна керамічна майстерня, де працювали видатні майстри кераміки та вивчали різні кольорові поливи із солей. І хлопчаком я захоплено спостерігав

крізь розчахнуті влітку двері майстерні, як на гончарному крузі народжується форма, як із вогню виймають плитки з різною кольоровою поливою. Іноді мені дозволяли зайти всередину й посидіти, подивитися. Ці плитки і зараз можна побачити на станції метро «Хрещатик».

Взагалі, це був період певного культу кераміки, керамічних деталей для «сталінської» архітектури. Київ розцвітав бароковою розкішшю архітектури, аж до постанови партії про архітектурні надмірності.

А перший мій сад був біля покинутого фонтану в Софійському заповіднику, поблизу Хлібні, тоді ще частково в руїнах. Довкола зруйнованого фонтана росли три старі липи. Я любив годинами спостерігати за всякою живністю, що мешкала під облупленою штукатуркою і в корінні лип. Мені було цікавим це миготіння інакшого життя, відмінного від життя двору та будинку.

Потім мій сад розширився до саду за Будинком митрополита. Згодом його від нас, хлопчаків, відгородили парканом і завели собак. А вже як співробітник НДІ теорії та історії архітектури я навесні на суботниках цей сад прибирав та обкопував дерева. Понад двадцять років моє робоче місце було біля вікна, що виходило на цей сад, у бібліотеці, яка розміщувалася в Будинку митрополита. І я бачив його життя за роками та сезонами... Зараз від саду залишилося кілька яблунь. Та найприкметнішою була яблунька, яка росла біля алеї, що пролягала від Будинку

сади софії

митрополита до брами на Володимирську вулицю. То була райка, або райські яблучка. Маленькі плоди були популярними, їх продавали на Сінному базарі, і господині робили з них варення. Виходило щось схоже на цукати в желе, і яблучка просвічували на сонці. Але найцікавішим було те, що корінці в яблучок не зрізали, і за них можна було витягнути солодкі кульки з миски чи банки. Схопиш, бува, яблучко за корінець, утечеш, доки мама не помітила, і неквапно об'їдаєш плід, як потім ескімо на паличці.

